

Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen

Medialukutaito on lapsen oikeus

Keskustelutilaisuus 16.11.2009

Tiukula

Sointu Möller

TARVE – OIKEUS

Lapsella on **tarve**
saada tietoa

Lapsella on **oikeus**
saada tietoa

Oikeus vs. tarve

Oikeus

- Yhdessä sovittuja asioita
- Kaikilla lapsilla samat oikeudet-*universaalisuus*
- Ei voi ottaa eikä antaa pois-*luovuttamattomuus*
- Oikeudet liittyvät toisiinsa, eivät ole hierarkkisia-*jakamattomuus, toisistaan riippuvaisuus*
- Tilivelvollisuus

Tarve

- Edellyttää jonkun tekemää arviointia →määrittelyt voivat olla erilaisia
- Yksilöiden välillä eroja
- Voi muuttua, hävitä
- Olemassa tarvehierarkioita

Tietoisuus omista oikeuksista

- 67 % tiesi, että heillä on erityisiä oikeuksia verrattuna aikuisiin
- Parhaiten tietoisia olivat Romanian nuoret (84%), huonoiten Unkarin (61%), Tanskan (52%) ja Itävallan nuoret
- Suomalaisista nuorista 67 % kertoi tietävänsä

Yk:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS)

- Hyväksytty YK:ssa 20.11.1989
- Voimassa Suomessa vuodesta 1991
- Yhtä velvoittava kuin laki
- Kaksi lisäpöytäkirjaa
  - Lapset aseellisissa konflikteissa
  - Lapsikauppa, lapsiprostituutio, lapsipornografia (Suomi ei ole ratifioinut)

Ketä koskee – lapsen määritelmä

- Art. 1: ”Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista **alle 18-vuotiasta** henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.”
- Johdanto: ”lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito **sekä ennen syntymää, että sen jälkeen.**”

Suomessa asuva lapsi

- 1,1 milj. lasta, n. 20% väestöstä
- eniten 13-v lapsia, vähiten 3-vuotiaita
- vieraskielisiä lapsia 3,1 %
- väestöstä löytyy 24 erilaista perherakennetta
- 10 % lapsista asuu uusperheissä
- Yli 16.600 lasta asuu sijoitettuna syntymäkotinsa ulkopuolelle
- Yli 67.000 lasta elää terveyttä ja kasvua vaarantavissa olosuhteissa

Mediakasvatukseen liittyviä lapsen oikeuksia

- Oikeus elämään ja kehittymiseen, 6
- Oikeus suojeluun ja huolenpitoon, 3, 19
- Oikeus sanoa mielipiteensä ja saada se huomioon otetuksi, 12
- Oikeus ilmaista itseään, 13
- Oikeus ajatuksen-, omantunnon ja uskonnon vapauteen, 14
- Oikeus yhdistymis- ja kokoontumisvapauteen, 15
- Oikeus yksityisyyteen, 16
- Oikeus käyttää omaa kieltään, 30
- Oikeus osallistua kulttuurielämään ja taiteisiin 31
- Oikeus saada tietoa omista oikeuksistaan 42
- Oikeus saada vanhemmilta ohjausta ja neuvontaa, jotta pystyy käyttämään omia oikeuksiaan, 5
- Oikeus siihen, että vanhemmat saavat asianmukaista tukea voidakseen hoitaa kasvatustensa, 18

Oikeus saada tietoa tiedotusvälineiltä 17,29

Lapsella on oikeus saada tietoa erityisesti sellaisista lähteistä, joiden toiminta tukee hänen kehitystään ja hyvinvointiaan.

Valtion tulee rohkaista

- Tiedotusvälineitä levittämään tietoa ja kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin ja alkuperäiskansoihin kuuluviin
- Kansainväliseen yhteistyöhön, jotta em. tiedon välittäminen on mahdollista
- Lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä
- Kehittämään lasta suojelevia ohjelmia

Lapsen oikeuksien komitean huomautuksia Suomelle v. 2005

- Lasten keskinäinen epätasa-arvo palveluiden saatavuuden suhteen
- Lapsen edun periaatetta ei käytännössä panna riittävästi täytäntöön = lapsen suojeleminen haitallisilta vaikutuksilta
- Lasten altistuminen väkivallalle ja hyväksikäytölle erityisesti Internetin välityksellä
- Ihmisoikeuskasvatuksen puuttuminen perusopetuksen kansallisista opetussuunnitelmista

**Lapset ovat
tulevaisuuden
kansalaisia?**

**Mediataidot ovat
osa lapsen
kansalaistaitoja
tässä ja nyt.**